

SAMEN: PLAATS VOOR JOU?

Ja, het is verwonderlijk, als je iets gevraagd wordt, dat soms dingen naar je toekomen, je als het ware gegeven worden. Toen ik gevraagd werd vandaag een inleidend woordje te houden over dit onderwerp voor de gehele Karmelfamilie, schrok ik wel even en sliep ik niet al te best, maar soms wordt hulp je als een geschenk aangereikt: *samen: plaats voor jou?* Wat daarover te zeggen? Een paar dagen later trof ik in de tweedehandskledingwinkel van Vincentius een glossy aan van de Gemeente Haarlem, ter gelegenheid van: *2017 jaar van de ontmoeting*. Een oprechte poging van de gemeente om liefdevolle betrokkenheid op elkaar te stimuleren. "Ontmoet!" stond met grote letters op de cover. "Omdat de gemeente Haarlem eenzaamheid serieus neemt" en "Samen zijn we Haarlem". Het blad doorbladerend las ik dat 40% van de Haarlemmers zich wel eens eenzaam voelt en 10% zelfs zeer eenzaam. Artikelen en uitspraken die je doen nadenken. Zoals "Eenzaam is degene, die voor niemand nummer één is." of "De stad als huiskamer", en "Tijd voor een goed gesprek". Ook een verhaal van Adriaan van Dis: die woonde in Zuid-Afrika en in drukke steden als Amsterdam en Parijs, en die nu alleen in een dorpje in de Achterhoek woont. Afzondering is nodig: hij noemt het een zegen evenals stilte, reflectie en naar binnen gekeerd zijn, maar zegt hij, we kunnen het ook niet alléén: we hebben anderen nodig, een sociale context. De mens is een dialogisch wezen, zegt Martin Buber.

In de Karmelfamilie zijn we met zo'n verbindingsproces bezig: een samengaan van alle Karmelmensen, van de verschillende geledingen en belangstellenden met behoud van ieders en elks eigenheid. We hebben ons allereerst bezonnen op de drie pijlers van de Karmelspiritualiteit: Als eerste: contemplatie en gebed, daarnaast leven in gemeenschap en ook: dienst aan de wereld. Deze drie zijn verbonden met elkaar, deels overlappend en elkaar bevruchtend. We vertrouwen erop dat onze gezamenlijke inzet én de ruimte, die de geest van God ons biedt, ons de weg zal wijzen. De vorige Samenkomst, op 23 oktober, had als thema: *leven in betrekking*. In een notitie van de Broeders van Liefde werd dat relationele aspect naar voren gehaald.: Met dat woord *betrekking* komt de ander en het andere in het vizier. Het is leven in verbinding. Mijn betrokkenheid op de ander betekent ook dat ik de betrokkenheid van de ander op mij ontvang. Geven en ontvangen, dat is leven in betrekking.

Ligt daar niet de fundamentele kritiek op de inrichting van de moderne westerse samenleving? Leven we niet steeds meer in een maatschappij waarin de autonomie en zelfredzaamheid van de mens een vanzelfsprekende zaak lijkt? De mens is zijn eigen bron en grond geworden. God is uit het publieke domein verdwenen. De buitenwereld getuigt steeds minder van God. De zin- en godzoekers zijn meer dan ooit aangewezen op het innerlijk pad. Religie en spiritualiteit zijn steeds meer een private zaak geworden Tegelijkertijd en ten gevolge van deze ontwikkeling zijn kerken gesloten, kloosters van ordes en congregaties ingekrompen of opgeheven, waardoor de plaatsen, waar gelovigen en godzoekers kunnen samenkomen om gezamenlijk te vieren en inspiratie op te doen, steeds meer in aantal afnemen. We hebben allen zoals we hier zitten deze ontwikkeling

meegemaakt, helemaal of voor een groot gedeelte.

Ook ik ben een kind van mijn tijd geweest. Uit een rooms nest in een landelijke omgeving, waar de gelovige praktijk thuis en in de samenleving rondom nauw verweven was. Als puber, tiener opgegroeid in de Karmel, daarna een eigen weg gegaan en zo'n twintig jaar geleden de Karmel weer teruggevonden. En om welke reden? Niet anders, geloof ik, dan waarom bijna alle Karmelmensen zeggen als zij hun professie doen of, zoals bij Karmelbeweging, de toetredingsbede uitspreken namelijk dat zij hun thuis bij de Karmel gevonden hebben. "Eindelijk thuis" heb ik zo vaak gehoord. Het charisma van de Karmel geeft ons dat gemeenschapsgevoel: een genadegave, die in persoon en groep doorwerkt en uitstraalt, dat niet wij mensen zélf, maar God de grond van ons bestaan is. Dat is uitgewerkt in een korte Regel van 24 paragrafen, met als kern, dat wij, Karmelmensen, in horigheid aan Jezus Christus willen leven en ons open willen stellen ons te laten bekleden met de wapenrusting Gods, met liefde, gerechtigheid en vrede. Karmelspiritualiteit is werken, een leven lang je openstellen voor en werken aan deze relatie met de Eeuwige,

God, als bron en grond van je bestaan en daar je leven naar inrichten kun je niet in je eentje, daar heb je tochtgenoten voor nodig en plaatsen waar je die medereizigers kunt ontmoeten en inspiratie kunt opdoen. Dat heb ik zelf ondervonden. Ik leefde van mijn twintigste tot mijn vijftigste een leven, zoals ik dat om me heen zag. Studie, trouwen, kinderen, baan. Ik vond dat ik mijn leven zelf moest maken en daar verantwoordelijk voor was. Niet ongodsdienstig, maar ik moet erkennen, dat ik meer op mezelf dan op God vertrouwde. Succes en verlies rekende ik mijzelf toe. De maatschappij werd harder, mijn werksituatie ook. Ik werkte bij het ministerie van landbouw begin negentiger jaren, een tijd van bezuinigingen en personeelsinkrimpingen. Zo'n ministerie bestaat uit een groot aantal diensten, waaronder die krimp moest worden verdeeld. Dat gebeurde dan niet zonder dat op allerlei manieren -gepaste en ongepaste- een echte strijd gevoerd werd. Als vertegenwoordiger van zo'n dienst moest ik wel meedoen, van eenheid was vaak geen sprake. Ieder vocht voor zijn eigen belang en vond zijn eigen schijnrechtvaardigheid uit. Er is daar sprake van een geheel andere wapenrusting dan waarvan in de Regel sprake is. Uiteindelijk maakte het mij eenzaam en ongelukkig. Geen samen, geen plek voor mij, geen verbinding. Een persoonlijke crisis werd een kans om mijn leven een nieuwe koers te geven. Het bracht mij ook terug bij de Karmel. Confronterend om terugkijkend te zien hoe snel ik mij had geconformeerd aan de harde werkelijkheid en hoe mijn liefdevolle God was zoekgeraakt.

Wat is er dan zo bijzonder aan de Karmel? Voor mij een reëel besef van de menselijke conditie: wij hebben het leven niet zelf gemaakt, maar gekregen als geschenk. Het besef, dat we in onszelf een tekort ervaren, dat we een tekort *zijn*. Ons bewust zijn dat God onze grond is en dat wij ons in vertrouwen voor Hem mogen openstellen. Niet dat dat makkelijk is, maar we willen wel daarnaar streven. Het mooie van de Karmelregel is, dat zij in alle eenvoud en simpelheid een weg aangeeft, die heilig en goed is, zoals de laatste regel van paragraaf 20 luidt. Ze is als een lamp voor je voeten, een vorm om bloeiend te bestaan. Karmelieten zijn kluizenaars in gemeenschap. Er zijn in de Regel heel flexibele voorzieningen en inoefeningen beschreven, er is een wederzijdse bevruchting tussen cel en gemeenschap, tussen individu en gemeenschap. Samen vieren we, voeden we ons

en ontmoeten we elkaar. Door ons samenzijn blijven we onze Godsroep, onze Levensroep, ons Levenskompas scherp houden. We leren er naar elkaar te luisteren en met elkaar te leven in Godsvertrouwen.

SAMEN: PLAATS VOOR JOU? Ja, dat is onze intentie. Op de eerste plaats een plaats voor God. Bij het vieren, het bidden, het bezinnen en niet vergeten het beraadslagen over het wel en wee staat de Ander centraal. De naastenliefde ligt vervat in het zich laten bekleden met de wapenrusting Gods. Daarmee willen we in liefde, gerechtigheid en vrede onze naaste, onze medemensen tegemoet treden. Dat kunnen we in het bijzonder oefenen in de gemeenschap van gelijkgezinden, in onze Karmelgemeenschap. Daarin hebben we – bewuster dan elders - oog, belangstelling voor elkaar. Dat treft me ook iedere keer weer opnieuw, in kleinere en grotere groepen van de Karmel: die interesse voor elkaar, die volledige belangstelling. Hoe open we steeds onze diepe gedachten, gevoelens, wensen kunnen uiten en onze levenservaringen kunnen delen. Ik voel werkelijk belangstelling, *inter-esse*, het Zijn in ons midden, tussen ons. Samen is mooi en warm, omdat je ervaart dat je mag zijn die je bent. Maar ook wederzijds, je wordt uitgenodigd en je ziet het om je heen gebeuren, volle aandacht voor de ander. Een heerlijk samenzijn: ik mag er zijn, maar ik ben uitgenodigd er ook helemaal voor de ander te zijn.

Geldt het bovenstaande voor Karmelmensen individueel of ook voor groepen, voor de geledingen? Draag je als groep gezamenlijke verantwoordelijkheid, voor de groepsleden individueel, maar ook voor de groep als geheel? Een goede geest in de groep is bevorderlijk voor het lichamelijk en geestelijk welzijn van alle leden. De sfeer in een groep bepaalt hun al dan niet welbevinden. Er is wisselwerking, een zich naar boven of beneden bewegende spiraal, die ieders welzijn beïnvloedt. Een gezond evenwicht is nodig tussen de groepseenheid en het anders-zijn van elkaar. Respect voor elkaars anders-zijn is een wezenlijke voorwaarde in iedere gemeenschap, niet alleen in liefdesverbintenissen en vriendschappen.

Dat vereist ook ontleding, dat is ruimte maken voor de ander, hetgeen soms pijn doet en kwetsend kan zijn. Artikel 15 van de Regel geeft zo treffend aan hoe daar mee om te gaan:

Art. 15: Behandelen jullie op zondagen of op andere dagen waar daaraan behoefte is, het behoeden van de orde en het heil van de zielen, waar tevens de overdrijvingen en tekorten van de broeders, als die bij iemand worden waargenomen, worden rechtgezet, met de liefde als midden.

Voor het samengaan en samenwerken tussen de geledingen geldt hetzelfde. De Karmel kent diverse heel verschillende leefvormen, de geledingen hebben ook niet alle dezelfde accenten. De zusters en broeders van de Eerste Orde hebben een andere levensstaat en -invulling dan de zusters van de Tweede Orde. Ook de geassocieerden en leden van Karmelbeweging hebben weer eigen accenten om hun leven volgens de Karmelregel in te richten. In de loop van de tijd is tussen deze geledingen een bepaalde verdeling van verantwoordelijkheden ontstaan, als vanzelf gegroeid met overeenkomstige verwachtingspatronen. Nu kloosters verdwijnen en nieuwe samenwerkingsverbanden (landelijk en regionaal) nodig zijn ligt ook een herschikking van verantwoordelijkheden voor de hand.

In de Commissie Charisma en Identiteit maken we dit proces door. De taak van deze commissie is het bevorderen van de geloofscommunicatie ten behoeve van het verdiepen van het charisma en identiteit van de Karmelfamilie. In die kleine

groep, bestaande uit leden van de Eerste Orde, geassocieerden en leden van Karmelbeweging willen we met elkaar omgaan zoals we als Karmelfamilie beogen te zijn: in gelijkwaardigheid gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. Het gesprek over de verschillen van de afzonderlijke geledingen gaan we niet uit de weg. Ze worden benoemd, gegroeide hiërarchische verhoudingen willen we onderkennen. Dat is nodig ter wille van een nieuw evenwicht... Dat kan soms pijnlijk zijn. Je wilt elkaar niet kwetsen...

Die ontleding is nodig om bij de eigen identiteit te komen, die geworteld is in de relatie met God. We proberen steeds te verwoorden wat het karmelitaans eigene is, maar de eigen religieuze identiteit van iedere geleding ligt vaak nog veel dieper daaronder. Het is goed de verschillen met anderen te zien. Vanuit die bewustwording kunnen we ook verstaan wat anderen zeggen over hún omvormingsproces. Het leert ons in de leegte te gaan staan, Gods leegte, zonder die met eigen zingeving in te vullen. De leegte sámen dragen, met een plek voor ieder. Een ontleding, die ruimte geeft, een "ja" tegen de ander. Vanuit de eigen ervaring kunnen we bij de ander zijn, ook als alles is afgepeld. Zo komt ook aan de orde welke mijn eigen plek is: welke plaats mij is toebedeeld. In de commissie hebben we ervaren, hoe diep de identiteit van ieder persoonlijk en van de verschillende geledingen gaat. Het samen hierover in gesprek gaan is nodig om tot nieuwe onderlinge verhoudingen te komen. Dat is toch de opzet van de Samenkomst Karmelfamilie?...

...en dat is toch SAMEN: PLAATS VOOR JOU?

De Regeltekening van Arie Trump beeldt het zo mooi uit:
De lege ruimte in het midden is er voor Hem, is er voor de Ander.
Ik maak ruimte voor jou.
Jij maakt ruimte voor mij.
Niet elkaar overtuigen maar luisteren

Kijk eens naast je, voor je, achter je.
Wat is jouw plaats?
Wat die van de ander?
Wat verbindt?
Wat brengt samen?

Haarlem, 21 februari 2018
Krijn Kramer